

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Po co nam w gospodarce państwo?

dr Bartosz Totleben

Organizatorzy

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
13 stycznia 2022 r.

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

1

Krótki plan na dzisiaj

- Czym są gospodarka i państwo?
- Czym są tzw. dobra publiczne?
- Typowe zadania dla państwa w gospodarce

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

2

3

Czym jest państwo?

- Państwo jest to organizacja ustalająca reguły funkcjonowania na danym terytorium.
- Państwo jest to organizacja posiadająca władzę.

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

4

Czego nie wolno robić i dlaczego?

Prawo spisane	Zwyczaje
<ul style="list-style-type: none"> • Nie wolno kraść • Nie wolno przemycać rzeczy przez granicę • Nie wolno przekraczać prędkości • Nie wolno łamać przepisów prawa drogowego • Nie wolno oszukiwać na podatkach • Nie wolno łamać prawa autorskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • Nie wolno oszukiwać w grach •

5

Po co nam państwo?

Przepisy prawa	<ul style="list-style-type: none"> • Państwo ustala co wolno robić, a czego nie wolno robić (np. przechodzić na czerwonym świetle) 	
Pieniądze	<ul style="list-style-type: none"> • Państwo ustala jakimi pieniędzmi płacimy i dostarcza te pieniądze (polski złoty) 	
Jednostki	<ul style="list-style-type: none"> • Państwo ustala jakimi jednostkami się posługujemy (metry, litry, gramy) 	
Dokumenty	<ul style="list-style-type: none"> • Państwo ustala wzory dokumentów (np. legitymacja szkolna, dowód osobisty), procedury 	

6

Konkurencyjność i wykluczalność... czyli jakie cechy mają rzeczy?

- Konkurencyjność → im więcej osób korzysta z danej rzeczy, tym mniejsze nasze zadowolenie z korzystania
- Brak konkurencyjności → nie ma znaczenia ile osób korzysta z danej rzeczy, nasze zadowolenie jest cały czas takie samo
- Wykluczalność → możemy wykluczyć osoby z korzystania danej rzeczy (np. postawić płot, sprzedawać bilety itp.)
- Brak wykluczalności → nie możemy wykluczyć innych osób z korzystania z danej rzeczy

7

Konkurencyjność i wykluczalność... czyli jakie cechy mają rzeczy?

Cechy użytkowania		Możliwość wykluczenia z użytkowania	
		Wyłączność	Niewyłączność
Rywalizacja o dostęp do zasobów	Konkurencyjność	Dobra prywatne <ul style="list-style-type: none"> • zabawki • szczoteczka do zębów • telefon 	Dobra publiczne – ogólnodostępne <ul style="list-style-type: none"> • lasy • parki
	Niekonkurencyjność	Dobra publiczne – klubowe <ul style="list-style-type: none"> • Telewizja kablowa • Koncert muzyczny 	Dobra publiczne <ul style="list-style-type: none"> • Straż pożarna • Oświetlenie ulic

8

Konkurencyjność i wykluczalność... czyli jakie cechy mają rzeczy?

Cechy użytkowania		Możliwość wykluczenia z użytkowania	
		Wyłączność	Niewyłączność
Rywalizacja o dostęp do zasobów	Konkurencyjność	Czyste dobra prywatne	Dobra publiczne – ogólnodostępne
	Niekonkurencyjność	Dobra publiczne – klubowe	Czyste dobra publiczne

„tragedia wspólnego pastwiska”

- **gdy dobro jest niewyłączalne (publicznie dostępne) oraz konkurencyjne, to mniej o nie dbamy**

9

Zagrajmy w małą grę!

Wyobraź sobie, że każdy z uczestników Ekonomicznego Uniwersytetu Dziecięcego ma 2 cukierki. Prowadzący wykład proponuje zabawę:

- Możesz zatrzymać dla siebie cukierki albo włożyć (jeden lub dwa cukierki) do wspólnego worka
- Prowadzący policzy cukierki we wspólnym worku i podwoi ich liczbę (np. jeśli razem wrzucicie 10 cukierków do worka, to prowadzący dołoży kolejne 10 cukierków od siebie)
- Na końcu zabawy, wszystkie cukierki z worka zostaną podzielone między wszystkich (nie ma znaczenia, kto ile cukierków włożył na początku)

Ile cukierków włożysz do worka? Ile cukierków zatrzymasz dla siebie?

10

Zagrajmy w małą grę! (1. podejście)

Cukierki pozostawione	Cukierki do wspólnego worka	Liczba odpowiedzi	Razem cukierki pozostawione	Razem cukierków w worku
2	0	7	14	0
1	1	19	19	19
0	2	54	0	108
RAZEM:			33	127

Razem przeznaczycieście 127 cukierków do wspólnego worka oraz pozostawiliście 33 cukierków dla siebie.

Prowadzący podwoił liczbę cukierków w worku (było 127, a jest 254).

Prowadzący podzielił wszystkie cukierki równo pomiędzy wszystkich (każdy z worka dostanie dotatkowo 4 cukierki).

- Osoby, które zostawiły sobie 2 cukierki, mają teraz 6 cukierków (2+4).
- Osoby, które zostawiły sobie 1 cukierka, mają teraz 5 cukierków (1+4).
- Osoby, które nie zostawiły sobie cukierków, mają teraz 4 cukierki (0+4).
- Średnio każda osoba przeznaczyła 1,59 cukierka

11

Zagrajmy w małą grę! (2. podejście)

Cukierki pozostawione	Cukierki do wspólnego worka	Liczba odpowiedzi	Razem cukierki pozostawione	Razem cukierków w worku
2	0	15	30	0
1	1	10	10	10
0	2	40	0	80
RAZEM:			40	90

Razem przeznaczycieście 90 cukierków do wspólnego worka oraz pozostawiliście 40 cukierków dla siebie.

Prowadzący podwoił liczbę cukierków w worku (było 90, a jest 180).

Prowadzący podzielił wszystkie cukierki równo pomiędzy wszystkich (każdy z worka dostanie dotatkowo 3 cukierki).

- Osoby, które zostawiły sobie 2 cukierki, mają teraz 5 cukierków (2+3).
- Osoby, które zostawiły sobie 1 cukierka, mają teraz 4 cukierki (1+3).
- Osoby, które nie zostawiły sobie cukierków, mają teraz 3 cukierki (0+3).
- Średnio każda osoba przeznaczyła 1,38 cukierka

12

Zagrajmy w małą grę!

- **Najwięcej cukierków będziecie mieli, gdyby wszyscy przeznaczyci wszystkie swoje cukierki do wspólnej puli (do wspólnego worka), ale....**
- **ale... jest ryzyko, że ktoś zachowa się inaczej (zachowa cukierki dla siebie i będzie liczył na to, że wszyscy inni oddadzą swoje cukierki do worka)**

Podobnie jest z dobrami publicznymi!

- **są wysokiej jakości, jeśli wszyscy je finansują**

13

Konkurencyjność i wykluczalność... czyli jakie cechy mają rzeczy?

Cechy użytkowania		Możliwość wykluczenia z użytkowania	
		Wyłączność	Niewyłączność
Rywalizacja o dostęp do zasobów	Konkurencyjność	Czyste dobra prywatne	Dobra publiczne – ogólnodostępne
	Niekonkurencyjność	Dobra publiczne – klubowe	Czyste dobra publiczne

„tragedia wspólnego pastwiska”

Problem „jazdy na gapę”

- **gdy dobro jest niewyłączalne (publicznie dostępne) oraz konkurencyjne, to mniej o nie dbamy**

- **Kto powinien produkować takie dobra? Kto powinien za nie płacić?**

14

Po co nam państwo w gospodarce? Typowe i nietypowe zadania państwa

- Ustalenie jakimi pieniędzmi się posługujemy
- Ustalanie co wolno, a czego nie wolno robić w gospodarce
- Dostarczanie dóbr publicznych
- Dostarczanie innych, potrzebnych dóbr
- Dużo, dużo innych zadań, np. pomoc słabszym, dbanie o środowisko naturalne, pomoc biedniejszym,